
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Espada Corral, Zaira; Lafoz Torres, Angel, dir. La usura en les targetes revolving. 2024. (Grau de Dret)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/303154>

under the terms of the license

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

FACULTAT DE DRET

LA USURA EN LES TARGETES REVOLVING

TREBALL FINAL DE GRAU

Grau en Dret

Autora: Zaira Espada Corral

Tutor: Angel Lafoz Torres

13 de maig de 2024

Resum

En l'actualitat, des de l'aparició de les targetes revolving, s'han produït diverses sentències que busquen analitzar el caràcter abusiu o usurari del tipus d'interès aplicat als crèdits concedits als consumidors o usuaris. Amb l'aparició d'aquestes targetes, un gran nombre de persones ha decidit de manera autònoma o a causa de la influència que ha suposat la seva presència en establiments oberts al consumidor, contractar aquest tipus de crèdit. Tot i disposar de característiques molt còmodes de pagament, també suposa obligacions que sovint són obviades tant pel consumidor com per l'entitat financera que l'ofereix. A més, no existeix un tipus d'interès específic i determinat que pugui ser aplicable a situacions similars per tal de garantir un tracte igualitari en situacions equiparables, és per això que en diverses ocasions la postura del Tribunal Suprem no ha arribat a ajustar-se de manera objectiva a la normativa. Per tant, la finalitat d'aquest treball és fer una anàlisi jurisprudencial sobre la usura en les targetes revolving, que actualment es presenta com una problemàtica jurídica. Es pretén analitzar les consideracions que ha fet el tribunal suprem en les respectives sentències sobre el tema, per determinar quan es considera abusiu o usurari un tipus d'interès, quines obligacions comporta per al consumidor la contractació d'aquest tipus de crèdit bancari, i quina opinió té al respecte el tribunal sobre aquest tipus d'operació creditícia.

Resumen

En la actualidad, desde la aparición de las tarjetas revolving, se han producido diversas sentencias que buscan analizar el carácter abusivo o usurario del tipo de interés aplicado a los créditos concedidos a los consumidores o usuarios. Con la aparición de estas tarjetas, un gran número de personas ha decidido de manera autónoma o debido a la influencia que ha supuesto su presencia en establecimientos abiertos al consumidor, contratar este tipo de crédito. A pesar de disponer de características muy cómodas de pago, también conlleva obligaciones que a menudo son obviadas tanto por el consumidor como por la entidad financiera que la ofrece. Además, no existe un tipo de interés específico y determinado que pueda ser aplicable a situaciones similares para garantizar un trato igualitario en situaciones equiparables, por lo que en varias ocasiones la postura del Tribunal Supremo no ha llegado a ajustarse de manera objetiva a la normativa. Por tanto, el propósito de este trabajo es realizar un análisis jurisprudencial sobre la usura en las tarjetas revolving, que actualmente es una problemática jurídica. Se pretende analizar las consideraciones que ha hecho el tribunal supremo en las respectivas sentencias sobre el tema, para determinar cuándo se considera abusivo o usurario

un tipo de interés, qué obligaciones conlleva para el consumidor la contratación de este tipo de crédito bancario, y qué opinión tiene al respecto el tribunal sobre este tipo de operación crediticia.

Abstract

Since the emergence of revolving credit cards, various judgments have been issued seeking to analyze the abusive or usurious nature of the interest rate applied to loans granted to consumers or users. With the appearance of these cards, many people have decided autonomously or due to the influence of their presence in consumer-facing establishments to contract this type of credit. Despite having very convenient payment characteristics, it also entails obligations often overlooked by both the consumer and the financial institution offering it. Additionally, no specific and determined interest rate can be applied to similar situations to ensure equal treatment in comparable situations, so on several occasions, the stance of the Supreme Court has not objectively aligned with the regulations. Therefore, this work aims to conduct a jurisprudential analysis of usury in revolving credit cards, which is currently a legal issue. The aim is to analyze the considerations made by the Supreme Court in the respective judgments on the subject, to determine when an interest rate is considered abusive or usurious, what obligations the contracting of this type of bank credit entails for the consumer, and what opinion the court has regarding this type of credit operation.

Llistat d'abreviatures

Art	Article
TAE	Taxa Anual Equivalent
TEDR	Tipus Efectiu Definició Restringida
TIN	Tipus d'Interès Nominal
TRLGDCU	Text Refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris i altres lleis complementàries.
TS	Tribunal Suprem

Índex

	Pàgines
I. Introducció	6
II. Marc teòric:	6
1. Evolució històrica de la usura, en relació a la llei de 23 de juliol de 1908 sobre nul·litat dels contractes de préstecs usuraris	6
1.1 Requisits objectius de la usura	8
1.2 Requisits subjectius de la usura	9
III. Conseqüències de la nul·litat per usura	10
IV. Definició i característiques contractes revolving	11
V. Anàlisi jurisprudencial	12
VI. Clàusules abusives introduïdes en les targetes revolving	20
VII. Diferència entre clàusula general de contractació i clàusula abusiva	21
VIII. Control d'abusivitat	22
IX. Conclusions	26
X. Bibliografia	28

I. Introducció

En l'actualitat, l'accés als crèdits bancaris s'ha convertit en una via fonamental perquè els individus puguin gestionar els seus recursos financers. És per això, que l'ús de les targetes revolving ha anat *in crescendo* atès que ofereixen flexibilitat i conveniència a l'hora de ser contractades. No obstant això, darrere la flexibilitat en la contractació, sorgeix una problemàtica cada vegada més evident; la usura associada al tipus d'interès amb aquestes targetes, principalment a causa de la manca de transparència en les seves condicions generals i les elevades despeses associades al seu ús.

Aquest estudi pretén realitzar un anàlisi crític de la usura, donant llum a les dinàmiques que hi ha darrere d'aquest fenomen. S'analitzaran els factors que s'utilitzen per a determinar la usura en les targetes revolving i les conseqüències que això pot provocar per als consumidors.

II. Marc teòric:

1. Evolució històrica de la usura, amb relació a la llei de 23 de juliol de 1908 sobre nul·litat dels contractes de préstecs usuraris

La Llei de l'Usura, coneguda també com la Llei Azcárate, és una normativa de l'ordenament jurídic espanyol, aprovada el 23 de juliol de 1908, durant l'època de la Restauració borbònica. El seu títol oficial és Llei de 23 de juliol de 1908 sobre la nul·litat dels contractes de préstecs usuraris¹. És una llei del segle XX, que va ser creada per al jurista Gumersindo de Azcárate.

L'article 1 d'aquesta llei defineix la usura com: *“Será nulo todo contrato de préstamo en que se estipule un interés notablemente superior al normal del dinero y manifiestamente desproporcionado con las circunstancias del caso o en condiciones tales que resulte aquél leonino, habiendo motivos para estimar que ha sido aceptado por el prestatario a causa de su situación angustiosa, de su inexperiencia o de lo limitado de sus facultades mentales.”*

---

¹ Ley 23 de julio de 1908 sobre la nulidad de los contratos de prestamos usurarios, BOE, núm 206, 24/07/1908.

De tal manera que considera que seran nuls tots aquells préstecs que continguin els requisits de la usura, els objectius i els subjectius. No és necessari que concorrin ambdós requisits, i així es va reflectir en la sentència del Tribunal Suprem 406/2012, de 18 de juny de 2012², amb el que va modificar la jurisprudència i va establir que en els casos en que es complís un dels dos requisits, seria motiu suficient per declarar la nul·litat del contracte de crèdit.

En els sistemes legals influenciats per la llibertat de mercat, la capacitat de controlar els preus acostuma a ser una potestat restringida per als òrgans estatals en general. Només en casos excepcionals es justifica limitar la llibertat de preus i empresa. Aquest és precisament el cas de les disposicions contra la usura, les quals representen una eina excepcional per limitar o invalidar un contracte de préstec amb interessos notablement superiors als usuals al mercat creditici. Aquesta mesura es justifica perquè atorgar préstecs amb interessos molt alts, constitueix un abús moral contra els prestataris en situació de necessitat, que altrament no haurien acceptat un préstec sota aquestes condicions. Per aquesta raó, no resulta sorprenent que les normes contra la usura hagin estat tradicionalment considerades com un acte il·lícit penal.

En aquest mateix article ja s'esmenta que el motiu per el qual el consumidor ha acceptat l'interès abusiu és a causa de la seva difícil situació, de la seva inexperiència en quant a contractació i a causa de les seves limitacions mentals, totes elles són limitacions que encara es segueixen utilitzant per declarar la usura d'un préstec o un crèdit.

Aquesta llei, com bé es pot observar, va ser pensada originalment per a préstecs, i no tant per als crèdits bancaris, com es menciona en el seu article 9: *“Lo dispuesto por esta ley se aplicará a toda operación sustancialmente equivalente a un préstamo de dinero, cualesquiera que sea la forma que revista el contrato y la garantía que para su cumplimiento se haya ofrecido.”* El Tribunal Suprem en la sentència 628/2015³, va ampliar aquesta protecció afegint que es protegia qualsevol operació de crèdit, sent igual que fos un crèdit revolving, perquè tenen també la consideració de préstecs.

Els requisits de la usura d'acord amb a la llei del 1908 (art. 1), eren els següents:

---

² Sentència del Tribunal Suprem 406/2012 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 18 de juny de 2012 (recurs 46/2010)

³ Sentència 628/2015 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 25 de novembre de 2015 (recurs 2341/2023).

1.1 Requisits objectius de la usura

a. Interès notablement superior al normal dels diners

La Sala considera que la diferència entre la TAE de l'operació i l'interès mitjà dels préstecs al consum permet considerar l'interès com a “notablement superior al normal dels diners”.

La TAE, abreviatura de Taxa Anual Equivalent o Taxa Anual Efectiva, representa l'interès que veritablement es paga o rep en un producte financer. Serveix com un estàndard per comparar diferents tipus i condicions de préstecs i crèdits, especialment quan impliquen diferents períodes de liquidació, càrrecs, comissions, etc.

Aquesta taxa s'expressa en forma de percentatge i es calcula mitjançant una fórmula matemàtica estàndard que considera l'interès nominal del préstec, la freqüència dels pagaments (mensuals, trimestrals, etc.), els càrrecs bancaris i altres costos associats a l'operació.

El Banco de España diferencia la TAE del TIN (Tipus d'Interès Nominal) com que el TIN és el preu que l'entitat cobra per prestar o que cobra per dipositar, mentre que la TAE inclou a més del TIN, les despeses i comissions associades als productes.

Com a exemple a la diferència entre la TAE i el TIN, tenim la taula següent:

Objecte	Preu	Quotes	Import mensual	TIN	TAE
Aspiradora	499€	3 mesos	166,33€	0%	20,1%
Mòbil	599€	12 mesos	49,92€	0%	0%

En tots dos casos veiem un TIN del 0%, però, en canvi, la TAE és molt diferent a causa de les despeses de gestió (o comissions), que de vegades s'amaguen a la lletra petita. Pel que és freqüent que anunciïn un TIN del 0%, provocant confusió per als consumidors, que creuen que el fraccionament dels pagaments serà sense interessos, és a dir amb un interès total al 0%.

b. Desproporció amb les circumstàncies del cas

El fet d'imposar un interès tan elevat en els crèdits revolving, o préstecs, no es pot justificar amb l'existència d'un risc o una circumstància excepcional d'impagament.

Això és així, perquè la jurisprudència recorda que estem davant de contractes els quals les condicions generals establertes en ells, no han estat ni pactades ni negociades amb els consumidors, i per això l'entitat bancària haurà de justificar aquesta causa excepcional, tot i que suposi una inversió en la càrrega de la prova. Tampoc serà motiu suficient, que l'entitat bancària justifiqui l'interès amb l'índex elevat d'impagats, ja que aquest argument podria utilitzar-se en contra i exigir responsabilitats per concedir crèdits d'una manera irresponsable i sense realitzar un estudi previ de solvència, com ja es realitza en altres tipus de productes.

La sentència del Tribunal Suprem número 149/2020, de 4 de març de 2020⁴, exposa l'obligació del banc en comprovar a quin tipus de públic s'estan dirigint aquests productes, ja que el TS en aquesta sentència descriu que el públic d'aquests crèdits, acostumen a ser *“persones que per les seves condicions de solvència i garanties disponibles no poden accedir a altres crèdits menys onerosos”*, és a dir, persones en situació de necessitat que no troben altres solucions per aconseguir diners.

1.2 Requisits subjectius de la usura

Definició actual de la usura

El Tribunal Suprem en la sentència 258/2023, de 15 de febrer de 2023⁵, encara manté el mateix concepte d'usura que es tenia amb la llei de 23 de juliol de 1908⁶. Aquesta sentència fa referència a la sentència 628/2015, de 25 de novembre del Tribunal Suprem⁷, en què es discutia el caràcter usurari d'un interès, que contenia una TAE del 24,6% conformat en una targeta de crèdit revolving de l'any 2001. En aquesta sentència, s'estableixen els mateixos requisits que s'utilitzaven l'any 1908, estipula que perquè una operació creditícia tingui la concepció d'usurària, serà suficient amb què s'estableixi un interès superior al normal del diner i proporcionï una circumstància del cas, sense que hagin de complir-se ambdós requisits alhora. Tampoc serà requisit que es

---

⁴ Sentència del Tribunal Suprem 149/2020 (Sala de lo Civil, Secció Pleno), de 4 de març de 2020 (recurs 4813/2019).

⁵ Sentència del Tribunal Suprem 258/2023 (Sala de lo Civil Secció 991), de 15 de febrer de 2023 (recurs 5790/2019).

⁶ *Ley 23 de julio de 1908 sobre la nulidad de los contratos de prestamos usurarios*, BOE, núm 206, 24/07/1908.

⁷ Sentència 628/2015 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 25 de novembre de 2015 (recurs 2341/2023).

demostrí que la part afectada ha acceptat expressament el contracte i que ho ha fet a causa de la seva situació d'angoixa, inexperta o de limitació de facultats mentals.

En aquesta sentència es mostra que per considerar quan un interès és notablement superior al normal del diner, s'han de tenir en compte dues consideracions, d'una banda, per determinar si l'interès és notablement superior al normal dels diners, cal considerar la Taxa Anual Equivalent (TAE), que inclou tots els pagaments que el prestatari fa al prestador segons estàndards legals. D'altra banda, la comparació no s'ha de fer amb l'interès legal dels diners, sinó amb l'interès normal, el qual es pot consultar a través de les estadístiques publicades mensualment pel Banc d'Espanya, basades en la informació proporcionada per les entitats de crèdit segons el que estipulen els Estatuts del Sistema Europeu de Bancs Centrals i del Banc Central Europeu (BCE).

De tal manera que no es defineix exactament en cap normativa ni en la jurisprudència un percentatge estipulat que es determini com usurer en els crèdits revolving, únicament es menciona de quina manera es pot calcular.

III. Conseqüències de la nul·litat per usura

Quan un contracte és considerat nul per usura, es considera nul de manera radical, ja que així ho preveu l'article 3 de la Llei de la Repressió contra la Usura⁸, que diu el següent: *“Declarada con arreglo a esta ley la nulidad de un contrato, el prestatario estará obligado a entregar tan sólo la suma recibida; y si hubiera satisfecho parte de aquélla y los intereses vencidos, el prestamista devolverá al prestatario lo que, tomando en cuenta el total de lo percibido, exceda del capital prestado.”*, que equival a l'article 1303 del Codi Civil⁹, que comportarà la restitució de les prestacions al moment inicial, i diu el següent: *“Declarada la nulidad de una obligación, los contratantes deben restituirse recíprocamente las cosas que hubiesen sido materia del contrato, con sus frutos, y el precio con los intereses, salvo lo que se dispone en los artículos siguientes.”*

---

⁸ Ley 23 de julio de 1908 sobre la nulidad de los contratos de prestamos usurarios, BOE, núm 206, 24/07/1908.

⁹ Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil, BOE, núm 206, 25/07/1889.

En aquest escenari, es calcularan les quantitats disposades i abonades pel consumidor. Si ha pagat més, l'entitat bancària estarà obligada a reemborsar-li la diferència, i si encara hi ha deutes pendents, també estarà obligada a abonar-los. Cal recordar que en aquest últim cas, el deute és considerablement menor que si no s'hagués declarat la nul·litat de la targeta, ja que és habitual que una gran part del deute reclamat per l'entitat bancària siguin interessos.

IV. Definició i característiques contractes revolving

Els contractes de crèdit revolving són productes financers mitjançant els quals les entitats bancàries de manera hàbil i ràpida posen a disposició dels usuaris una línia o una targeta de crèdit. Amb aquestes línies o targetes, les entitats bancàries en funció de les característiques del client, estableixen un import màxim amb unes possibles modalitats de pagament personalitzades i unes amortitzacions determinades, que no sempre han estat consensuades amb l'usuari. La peculiaritat d'aquest tipus de crèdit bancari és la seva determinació de renovable, ja que l'import retornat per part de l'usuari es reincorpora i torna a formar part del capital total que l'entitat posa a disposició, perquè pugui continuar tenint accés al capital total.

Segons l'Agència Catalana del Consum¹⁰, aquest tipus de crèdit que les entitats bancàries concedeixen als usuaris, a causa de les facilitats de pagament que presenten, generen crèdits permanents, amb el perill que els interessos, les comissions i altres despeses generades, vagin augmentant de manera indefinida.

La modalitat de pagament s'adapta a les necessitats de les persones, comportant quotes mensuals molt baixes, que tot i anar abonant-les, l'import del deute continua creixent, provocant deutes infinits.

La millor manera per descriure aquest producte és recórrer a la informació disponible de forma pública, com la que es troba al Portal del Client Bancari del Banc d'Espanya¹¹.

---

¹⁰ *Què és una targeta de crèdit "revolving"?*(s.f.). Agència Catalana del Consum. <https://consum.gencat.cat/ca/detalls/noticia/campanya-targetes-revolving>

¹¹ *Tarjetas revolving - Cliente Bancario, Banco de España.* (s.f.). Inicio - Cliente Bancario, Banco de España. https://clientebancario.bde.es/pcb/es/Tarjetas_revolving-d650ab9ce0ad361.html

Segons aquesta font, les targetes de crèdit amb modalitat de pagament flexible permeten retornar el crèdit de manera diferida mitjançant el pagament de quotes periòdiques que varien segons les quantitats disposades. En els límits establerts pel teu banc, podràs fixar l'import de la quota, però cal tenir present que amb cada quota pagada el crèdit disponible de la targeta es restableix, és a dir, es pot tornar a disposar de la quantitat del capital que s'amortitza en cada quota.

En l'actualitat, el tipus d'interès normal del diner que ha de servir de referència per a una entitat financera ho estableix el Banc d'Espanya, en la següent taula es mostra el percentatge TEDR, que posteriorment es definirà i que fa referència als anys 2023 i 2024 en referència a les targetes revolving.

19. TIPOS DE INTERES B) Tipos de interés aplicados por las IFM a residentes en la UEM							19.4 Tipos de interés (TEDR) (a) de nuevas operaciones. Préstamos y créditos a hogares e ISFLSH. Entidades de crédito y EFC										Porcentajes	
T E D R																		
Descu- bier- tos y líneas de crédi- to	Crédito a la vivienda					Crédito al consumo					Crédito para otros fines							
	Tipo medio ponde- rado	Hasta 1 año	Más de 1 y hasta 5 años	Más de 5 y hasta 10 años	Más de 10 años	Tarjetas de crédi- to y Tarjetas 'revolving' (b)	Créditos				Tipo medio ponde- rado	Hasta 1 año	Más de 1 y hasta 5 años	Más de 5 años	Del cual: empresarios individuales			
							Tipo medio ponde- rado	Hasta 1 año	Más de 1 y hasta 5 años	Más de 5 años					Total	Hasta 1 año		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
15	3,93	1,98	1,78	2,08	5,37	2,75	21,13	7,56	4,39	9,14	8,24	3,77	3,40	4,48	5,37	4,54	4,22	
16	3,47	1,91	1,59	1,87	3,83	2,20	20,84	7,12	3,27	8,45	8,04	3,62	3,07	4,74	4,39	4,04	3,72	
17	3,39	1,83	1,59	1,58	3,71	2,33	20,80	7,24	3,33	8,49	7,89	3,36	2,80	4,21	4,17	3,44	2,85	
18	3,12	1,99	1,67	1,72	3,49	2,35	19,98	6,92	2,79	7,98	7,60	3,27	2,48	4,68	4,25	3,31	2,54	
19	2,90	1,69	1,56	1,51	3,60	1,75	19,67	6,66	2,92	7,72	7,25	3,04	2,52	4,07	3,45	3,19	2,54	
20	2,34	1,51	1,41	1,31	3,19	1,58	18,06	6,32	2,74	7,07	7,24	2,77	2,21	3,52	3,21	2,66	2,10	
21	2,07	1,38	1,31	1,31	3,13	1,34	18,42	6,10	2,72	7,03	6,63	2,44	2,01	3,38	2,66	2,33	1,80	
22	5,17	2,96	3,21	3,62	4,02	2,57	17,99	7,13	3,40	7,85	8,07	4,78	4,08	6,39	5,09	4,67	3,79	
23 Feb	5,63	3,52	3,83	4,02	4,70	2,98	18,03	7,55	3,92	7,96	8,39	5,69	4,79	6,79	6,41	5,58	4,61	
Mar	5,90	3,63	3,99	4,16	4,71	3,11	17,97	7,95	4,65	8,21	8,44	5,39	4,38	6,69	6,40	5,06	4,00	
Abr	6,05	3,69	4,14	4,31	4,72	3,12	18,05	8,07	4,74	8,42	8,56	5,77	5,17	6,63	6,18	5,72	5,21	
May	6,21	3,78	4,25	4,37	4,54	3,19	18,09	7,96	4,51	8,35	8,44	5,75	5,00	6,48	6,26	5,75	4,96	
Jun	6,23	3,82	4,25	4,43	4,19	3,24	18,03	7,86	4,23	8,25	8,47	5,64	4,99	6,51	6,10	5,71	4,91	
Jul	6,46	3,84	4,42	4,52	3,96	3,22	18,08	8,05	4,59	8,53	8,53	5,71	5,14	6,54	6,20	5,82	5,09	
Ago	6,49	3,93	4,55	4,66	4,03	3,22	18,15	8,28	4,85	8,71	8,74	6,02	5,15	7,09	6,65	5,88	4,97	
Sep	6,59	3,92	4,53	4,67	4,06	3,21	18,24	8,14	4,50	8,43	8,65	5,94	5,10	6,96	6,56	6,05	5,15	
Oct	6,61	3,94	4,61	4,70	4,13	3,23	18,19	8,23	4,68	8,49	8,68	5,93	5,18	6,85	6,45	6,00	5,20	
Nov	6,54	3,85	4,54	4,49	3,92	3,23	18,14	7,45	3,27	8,29	8,42	5,98	5,32	6,79	6,42	5,89	5,02	
Dic	6,66	3,80	4,47	4,45	3,69	3,22	18,22	7,69	3,71	8,54	8,62	5,68	5,26	6,42	5,85	5,78	4,98	
24 Ene	6,61	3,76	4,49	4,30	3,90	3,20	18,44	8,07	4,75	8,47	8,56	5,87	5,49	6,46	6,01	5,68	4,94	
Feb	6,55	3,68	4,39	4,13	3,98	3,12	18,31	7,81	4,25	8,33	8,44	5,75	5,19	6,30	6,11	5,64	4,75	

Nota: Los plazos van referidos al periodo inicial de fijación del tipo. Por ejemplo, un préstamo a 15 años a tipo variable revisable anualmente se clasifica en el plazo 'hasta un año'.

a. Los tipos TEDR no incluyen los gastos conexos, tales como las primas por seguros de amortización y las comisiones que compensen costes directos relacionados. La finalidad de los tipos TEDR es básicamente proporcionar al Eurosistema información relevante para el análisis de la transmisión de la política monetaria pero no son, a diferencia de los tipos TAE, una referencia adecuada ni comparable del coste total para los clientes de la financiación concedida.

b. Tarjetas para las que los titulares han solicitado el pago aplazado y tarjetas 'revolving'. Si bien no se dispone de su finalidad, se estima que ésta es fundamentalmente de consumo. De hecho, hasta junio de 2010 se incluía en el crédito al consumo hasta 1 año.

12

V. Anàlisi jurisprudencial

L'última sentència que fa referència al caràcter usurer de les targetes revolving és la sentència del Tribunal Suprem 237/2024 de 22 de febrer de 2024¹³.

¹² Fotografía extreta de: (s.f). Banco de España. (2024). Tipos de interés. <https://www.bde.es/webbe/es/estadisticas/compartido/datos/pdf/a1904.pdf>

Aquesta sentència explica la casuística d'una senyora que en l'any 2003 va contractar una targeta de crèdit amb MBNA. L'interès del crèdit es va fixar en un 15,9% (TAE) amb la premissa signada per ambdues parts però únicament proposada per l'entitat bancària, que en la clàusula tercera es facultava l'entitat a modificar el tipus d'interès sense una remissió a un índex oficial, amb un preavís mínim d'un mes. En aquesta clàusula s'establí també que en cas de desacord, la senyora contractant podia posar fi al contracte, sempre que abonés les quantitats pendents de pagament.

En l'any 2003, quan es va establir en el contracte un tipus d'interès del 15,9%, en el Banc d'Espanya segons la sentència s'havia establert un 8,58% (TAE). Posteriorment, es va produir la modificació de l'interès i es va fixar en un 24,9% (TAE), quan l'interès de mercat mitjà de les targetes es situava en el 19,9% (TAE).

En aquí, la sentència de primera instància va estimar la demanda interposada contra l'entitat financera i va establir que es tractava d'un tipus d'interès notablement superior al normal del diner, per la qual hauria de considerar-se un crèdit abusiu, per la clàusula general establerta considerada abusiva en la que s'establí la modificació de l'interès del crèdit sense acollir-se a cap índex oficial i per establir un tipus d'interès notablement superior al normal del diner establert per aquells anys en el Banc d'Espanya. La sentència va comparar l'interès pactat en la targeta (15,9%) amb l'interès mitjà de mercat dels crèdits de consum en la data que es va signar (8,58%), destacant que l'interès contractat era quasi el doble que l'interès establert en els crèdits de consum. També, al no haver-hi circumstàncies que justifiquessin l'elevada diferència, va fer que es declarés estimada la demanda interposada per la part consumidora i es declarés usurari i nul el contracte.

La sentència de primera instància va ser recorreguda en apel·lació per la financera, donant un resultat desestimatori.

Finalment, la sentència de cassació va ser estimada, fent referència a la sentència 258/2023, de 15 de febrer¹⁴ que establí les pautes a seguir per determinar el caràcter usurari de l'interès en targetes revolving, que posteriorment es mencionarà.

---

¹³ Sentència del Tribunal Suprem 237/2024 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 22 de febrer de 2024 (recurs 7664/2021).

¹⁴ Sentència del Tribunal Suprem 258/2023 (Sala de lo Civil Secció 991), de 15 de febrer de 2023 (recurs 5790/2019).

En la sentència d'apel·lació es menciona que els contractes realitzats amb anterioritat al 2010, hauran de ser comparats de la següent manera en l'apartat *Resolució del Tribunal*: *"Respecto de los contratos anteriores a junio de 2010, a falta de un desglose específico en los boletines estadísticos del Banco España, no cabe acudir (...) al índice correspondiente a los créditos al consumo, sino que ha de acudirse a la información específica más próxima en el tiempo. Esta es la que se ofreció en 2010. Según el boletín estadístico, el tipo medio TEDR ese año estaba en el 19,32%. Lógicamente, la TAE, al agregar las comisiones, sería ligeramente superior (entre 20 y 30 centésimas, en los niveles de interés que nos movemos). Por lo que podemos partir de forma orientativa del índice de 2010 (19,32%), con la corrección oportuna para adecuarlo a la TAE. Y establecemos tanto para los contratos anteriores al año 2010, como para los posteriores, el margen admisible por encima del tipo medio de referencia, para que el interés no se considere notablemente superior al normal del dinero."*

D'aquesta manera s'accepta un interès per sobre del tipus mitjà de referència sense que es consideri notablement superior, i es determina que per cada contracte s'ha de fer una cerca i una valoració específica, ja que l'article 1 de la Llei d'Usura utilitza la frase "notablement superior al normal del diner" emplenant un adverbí que exigeix una valoració determinada per cada situació, ja que es tracta d'un criteri obert i no rígid.

També es determina que la modificació de l'interès realitzada en 2019, per decisió unilateral per part de l'entitat financera, que va elevar l'interès al 24,9% (TAE) no havia de tenir la consideració d'usurària, ja que es va donar un preavís i es va concedir l'oportunitat de desistir del contracte abonant els imports que restaven per pagar, i perquè en l'any 2019 segons les estadístiques del Banc d'Espanya, la TEDR¹⁵ (Tipus Efectiu Definició Restringida) de les targetes de crèdit i revolving estaven al 19,67%, considerant-se contrari a l'adverbí notablement superior a l'interès normal del diner.

La sentència 258/2023, de 15 de febrer¹⁶ abans esmentada és la que s'utilitza de referència per determinar el caràcter usurari de l'interès en les targetes de crèdit o targetes revolving.

---

¹⁵ Segons el Banc d'Espanya, es defineix el concepte TEDR com el component de tipus d'interès de la Taxa Anual Equivalent (TAE), excloent-ne, per tant, totes les comissions i despeses.

¹⁶ Sentència del Tribunal Suprem 258/2023 (Sala de lo Civil Secció 991), de 15 de febrer de 2023 (recurs 5790/2019).

En l'actualitat encara segueixen havent-hi contradiccions en la jurisprudència quan es parla de la manera de comparar l'interès presumptament usurari. En aquesta sentència el Jutjat de Primera Instància va estimar la demanda interposada per la consumidora per considerar abusiu l'interès d'una targeta revolving al comparar-la amb els préstecs de consum. Al contrari, en segona instància l'Audiència Provincial va determinar que l'interès havia de comparar-se no amb el TAE dels préstecs de consum sinó amb el de les targetes de crèdit.

L'article 1 de la Llei d'Usura al fer referència a una fórmula tan àmplia com és el "notablement superior", fa que els consumidors no coneguin en quants punts percentuals o en què percentatge pot superar el tipus TAE contractual perquè no es consideri un interès notablement superior al normal del diner. Aquesta fórmula legal era vàlida quan no hi havia tanta litigació en massa com ara i els tribunals podien fer una recerca exhaustiva per a casa cas en concret. En l'actualitat, en haver-hi tantes litigacions que versen sobre aspectes similars, no és possible fer una recerca per cada situació per considerar si un augment del tipus d'interès en un cas pot considerar-se usurari i en un altre considerar-se lícit. La intenció actual de la justícia dada la situació actual és la següent: *"dar un trato igual o equivalente a situaciones iguales o equivalentes, y facilitar la predecibilidad de las soluciones judiciales para dotar de mayor seguridad jurídica al mercado y al tráfico económico."*¹⁷

La sentència estableix algunes de les consideracions següents:

- 1) La comparació per tal de considerar l'interès d'un crèdit no ha de fer-se amb l'interès legal del diner, sinó amb l'interès normal o habitual del diner, que depenent la situació estatal serà un o un altre, i s'haurà d'acudir a les estadístiques que publica el Banc d'Espanya prenent com a base la informació que les entitats de crèdit faciliten mensualment al Banc, en compliment de l'article 5.1 dels Estatuts del Sistema Europeu de Bancs Centrals i del Banc Central Europeu¹⁸.

---

¹⁷ Sentència del Tribunal Suprem 258/2023 (Sala de lo Civil Secció 991), de 15 de febrer de 2023 (recurs 5790/2019).

¹⁸ Estatut del Sistema Europeu de Bancs Centrals i del Banc Central Europeu, BCE - https://www.ecb.europa.eu/ecb/pdf/orga/escbstatutes_es.pdf

- 2) S'ha de tenir en compte altres circumstàncies concurrents en aquests tipus d'operacions de crèdit, com són el públic al que van destinades les targetes revolving. De manera habitual són persones que per les seves condicions de solvència i garanties disponibles no poden accedir a altres tipus de crèdits que són menys costosos. Aquests tipus de crèdits tenen la peculiaritat en què el límit del crèdit es va recomponent constantment, i és per això que a l'haver de pagar quotes en les que s'amortitza poc capital, converteix al deutor en un deutor captiu que estarà molts anys pagant per un crèdit diminut.
- 3) Per considerar usurari l'interès establert en un contracte s'ha de comparar amb l'índex analitzat en el Banc d'Espanya. Aquesta entitat el que publica en els bolletins estadístics no es la TAE, sinó el TEDR (tipus efectiu de definició restringida). Aquest tipus equival a la TAE sense les comissions oportunes, de tal manera que si al TEDR s'afegeixen les comissions, el tipus seria lleugerament superior, i la diferència amb la TAE lleugerament menor. És per això, que amb els contractes posteriors al juny de 2010, *“se puede seguir acudiendo al boletín estadístico del Banco de España, y al mismo tiempo permitir que el índice publicado se complemente con lo que correspondería a la vista de las comisiones generalmente aplicadas por las entidades financieras.”* Respecte a això, s'ha de tenir en compte el TEDR, però no serà gaire determinant, en atenció a què la usura requereix no només que l'interès pactat sigui superior al comú del mercat, sinó que ho sigui “notablement”.
- 4) Amb els contractes formalitzats amb anterioritat al 2010, com encara no s'havia establert un desglossament específic en els bolletins estadístics del Banc d'Espanya, no s'ha d'acudir a l'índex establert per als crèdits de consum, sinó que la sentència 643/2022, de 4 d'octubre, es va declarar que s'havia de prendre com a referència altres productes financers més semblants als crèdits revolving, que en l'actualitat es va començar a regular a partir del 2017.
- 5) Correspon al prestador de la càrrega de provar de la concurrència de circumstàncies excepcionals que justifiqui l'estipulació d'un interès notablement superior al normal del diner.
- 6) No poden establir-se interessos abusius ni usuraris com a justificació del risc elevat derivat de l'alt nivell d'impagaments vinculats a les operacions de crèdits

concedides amb un mètode àgil, i sense comprovar realment la capacitat de pagament del prestatari.

En la sentència del Tribunal Suprem 149/2020 de 4 de març de 2020,¹⁹ s'al·leguen supòsits similars als anteriors esmentats, però que en aquest cas el Tribunal Suprem resol a favor del consumidor. En aquesta sentència la demandant va subscriure un contracte de targeta revolving amb Wizink Bank S.A el 29 de maig de 2012, pel qual el contracte és posterior al 2010. En un primer moment, es va pactar un tipus d'interès inicial d'un 26,82% TAE, i en el moment de la interposició de la demanda va augmentar a un 27,24% TAE. La demandant va interposar demanda contra l'entitat financera amb al·legació als articles 1,3 i 9 de la Llei de 23 de juliol de 1908²⁰, que menciona el següent: *“Lo dispuesto por esta ley se aplicará a toda operación sustancialmente equivalente a un préstamo de dinero, cualesquiera que sea la forma que revista el contrato y la garantía que para su cumplimiento se haya ofrecido.”*, així com de l'article 6.3 del Codi Civil²¹, que diu el següent: *“... Los actos contrarios a las normas imperativas y a las prohibitivas son nulos de pleno derecho, salvo que en ellas se establezca un efecto distinto para el caso de contravención...”*

La demandant va sol·licitar que es condemnés a l'entitat financera a l'abonament de les quantitats que excedissin del total del capital prestat i que haguessin estat abonades per la demandant més els interessos legals. La part demandant va justificar la seva petició determinant que se li havia imposat un interès usurari al ser “notablement” superior al normal del diner. El Jutjat de Primera Instància va estimar la demanda, fallant amb què l'interès publicat en els índexs estadístics del Banc d'Espanya en l'any 2018 per a les targetes de crèdit era una xifra aproximada al 20%, mentre que l'interès de la targeta havia pujat fins al 27,24%, pel qual era motiu suficient per considerar que era “un interès notablement superior al normal del diner” i “desproporcionat amb les circumstàncies del cas”.

Wizink va recórrer contra la resolució en apel·lació i va ser desestimada per l'Audiència Provincial. Per això, l'entitat financera va interposar un recurs de cassació al·legant el

---

¹⁹ Sentència del Tribunal Suprem 149/2020 (Sala de lo Civil, Secció Pleno), de 4 de març de 2020 (recurs 4813/2019).

²⁰ *Ley 23 de julio de 1908 sobre la nulidad de los contratos de prestamos usurarios*, BOE, núm 206, 24/07/1908

²¹

següent: denuncia la infracció de l'article 1 de la Llei de Repressió de la Usura, i en la contradicció amb la sentència de la Sala Primera del Tribunal Suprem 628/2015, de 25 de novembre²² determina que s'ha d'utilitzar els elements de comparació propis del segment del mercat en el que es tracti en cada cas. Si és un contracte de targeta revolving, no es podrà comparar amb l'interès establert per als contractes de consum, que varies sentències apliquen aquest tipus de contracte als revolving i el Tribunal Suprem ha determinat que hi ha diferències. La sentència abans esmentada, parla d'un contracte, del qual en l'any de contractació de la targeta les estadístiques oficials incloïen les targetes de crèdit dins de la categoria general dels préstecs de consum, i en el moment que es va dictar la sentència, el Banc d'Espanya no publicava de manera separada les dades relatives al tipus d'interès de les targetes revolving. A partir de l'any 2017, el Banc va començar a publicar dades més específiques del mercat de les targetes de crèdit de pagament ajornat i revolving que poguessin identificar l'interès normal del diner, per tal de poder dur a terme una comparació adequada al tipus d'interès. D'aquesta manera, el demandat va al·legar, que la sentència que va dictar l'Audiència Provincial no era d'aplicació al cas.

El Tribunal Suprem, en la resolució al recurs presentat, va argumentar sobre l'interès normal que havia d'utilitzar-se per determinar si era notòriament superior al normal del diner. Per tant, el que determina és que s'ha d'utilitzar el tipus mitjà d'interès que estigui publicat en el moment de la celebració del contracte, corresponent a la categoria a la que correspongui l'operació creditícia qüestionada, i per al cas que existeixin categories més específiques dins d'altres més amples, com succeeix en l'actualitat amb les targetes de crèdit i revolving, s'aplicarà les més específiques al cas, ja que l'interès TAE està formulat amb relació a les característiques d'una targeta revolving com la duració del crèdit, import, finalitat, mitjans a través dels quals el deutor pot disposar del crèdit, garanties i facilitat de reclamació en cas d'impagament.

El Tribunal Suprem finalment desestima el recurs de cassació, confirmant el disposat a la sentència de primera instància i a la sentència de l'Audiència Provincial, al·legant que l'interès mitjà establert en l'any de la realització del contracte va ser del 20% TAE, aplicable als crèdits de consum corresponent a targetes de crèdit i revolving, i que en

---

²² Sentència 628/2015 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 25 de novembre de 2015 (recurs 2341/2023).

comparació, l'establert al contracte era d'un 26,82% TAE, per aquest motiu la diferència era notablement superior a l'interès normal del diner a l'haver-hi més de 6 punts percentuals de diferència. Per tot això, suposa que una elevació percentual respecte del tipus d'interès mitjà pres com a interès normal del diner, fa que es determini com a operació de crèdit usurària.

Finalment, analitzant l'última sentència del Tribunal Suprem de rellevància per al tema, la 367/2022, de 4 de maig de 2022²³, tracta d'una resolució per desestimació de recurs de cassació interposada per una usuària contra l'entitat Estrella Receivables L.T.D (un fons irlandès que compra deutes impagats i de difícil cobrament a altres empreses). La demanda s'inicia per la cessionària del crèdit de la titular de la targeta en reclamació d'un import impagat, més els interessos derivats de l'operació creditícia calculada a un 24,5% TAE. La part demandada va al·legar que el crèdit comportava un interès usurari i sol·licitava la desestimació de la demanda condemnant a la nul·litat del contracte. Tant el Jutjat de Primera Instància com l'Audiència Provincial, van estimar la demanda resolent que en les dates pròximes a l'emissió de la targeta revolving era habitual que les entitats bancàries apliquessin una TAE que rondava el 20%, fins i tot superior, pel que la TAE aplicada a aquest cas en concret ni podia ser declarada notablement superior a la normal aplicada per altres entitats financeres ni podia ser considerada usurària.

Com en sentències anteriors, la usuària va al·legar en el recurs la infracció dels articles 1, 3 i 9 de la Llei sobre nul·litat dels contractes de préstecs usuraris²⁴ i la jurisprudència representada per la sentència 628/2015, de 25 de novembre²⁵. El Tribunal Suprem fa referència a la sentència anteriorment mencionada, la 149/2020 de 4 de març resolent el següent: *"...para determinar la referencia que ha de utilizarse como "interés normal del dinero" [...], debe utilizarse el tipo medio de interés, en el momento de celebración del contrato, correspondiente a la categoría a la que corresponda la operación crediticia cuestionada. Y que, si existen categorías más específicas dentro de otras más amplias (como sucede con la de tarjetas de crédito y revolving, dentro de la categoría*

---

²³ Sentència del Tribunal Suprem 367/2022 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 4 de maig de 2022 (recurs 812/2019).

²⁴ Ley 23 de julio de 1908 sobre la nulidad de los contratos de prestamos usurarios, BOE, núm 206, 24/07/1908.

²⁵ Sentència del Tribunal Suprem 628/2015 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 25 de novembre de 2015 (recurs 2341/2023).

más amplia de operaciones de crédito al consumo), deberá utilizarse esa categoría más específica [...]pues esos rasgos comunes son determinantes del precio del crédito, esto es, de la TAE del interés remuneratorio.”

En conclusió, el Tribunal resol desestimant el recurs establint que la sentència de l'Audiència Provincial no ha vulnerat els preceptes legals invocats, com tampoc la jurisprudència de la sala que els interpreta, donat que l'interès de la targeta revolving era proper al tipus mitjà de les operacions amb les quals compartia característiques en l'any de la formalització del contracte.

VI. Clàusules abusives introduïdes en les targetes revolving

El Reial Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel que s'aprova el text refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris²⁶, i altres lleis complementàries, regula en el seu article 82 les condicions generals abusives i la protecció que la normativa ofereix als consumidors en aquestes circumstàncies.

Perquè una clàusula pugui ser considerada abusiva ha de ser una pràctica que no hagi estat negociada individualment amb l'usuari o consumidor i que no hagi estat consentida expressament a consciència per aquest. Aquestes clàusules han de causar un perjudici per l'usuari i sobretot, un desequilibri important dels drets i obligacions que es deriven de les parts del contracte.

Encara que s'estableix la condició que no hagi estat negociada, també es poden considerar abusives totes aquelles clàusules que hagin estat negociades amb el consumidor, ja que es tindran en compte la naturalesa dels béns i serveis, i que provoquin un perjudici al consumidor que no estava previst, com són els casos següents segons l'establert a l'article 82 de llei esmentada anteriorment:

1. Vinculen el contracte a la voluntat de l'empresari
2. Limiten els drets del consumidor o usuari
3. Determinen la falta de reciprocitat del contracte

---

²⁶ *Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias*, BOE, núm 287, 30/11/2007.

4. Imposen al consumidor i a l'usuari, garanties desproporcionades o imposen indegudament la càrrega de la prova
5. Resulten desproporcionades amb relació amb el perfeccionament i execució del contracte
6. Contravinguin les regles sobre competència i dret aplicable.

Pel que, tot i que ambdues parts haguessin pactat una clàusula en el contracte considerada abusiva, l'article 10 del TRLGDCU protegeix al consumidor negant que aquest pugui renunciar prèviament als drets establerts en la normativa per als consumidors i usuaris, i tot i fent-ho, aquesta clàusula seria nul·la, juntament amb els actes que es realitzessin, que serien nuls en frau de llei, de conformitat amb l'article 6 del Codi Civil General.

En tot cas, l'empresari haurà d'assumir la càrrega de la prova, per tant, haurà de demostrar que la clàusula introduïda en el contracte, no anava en contra dels drets dels consumidors.

VII. Diferència entre clàusula general de contractació i clàusula abusiva

La llei 7/1998, de 13 d'abril, sobre condicions generals de contractació²⁷ diferencia el que són les clàusules abusives d'unes clàusules generals de contractació totalment lícites.

Es considera que una clàusula pertany a una condició general quan es troba incorporada a una diversitat de contractes que han estat creats exclusivament per una de les parts, que per regla general és la figura de l'empresari. L'article 4 de la llei esmentada, defineix el concepte d'empresari com: "*...toda persona física o jurídica, ya sea privada o pública, que actúe directamente o a través de otra persona en su nombre o siguiendo sus instrucciones, con un propósito relacionado con su actividad comercial, empresarial, oficio o profesión.*"

Les condicions generals es poden donar, tanmateix, en les relacions entre particulars com entre les professionals. S'exigeix que en ambdós tipus de contractes, les clàusules

---

²⁷ Ley 7/1998, de 13 de abril, sobre condiciones generales de la contratación, BOE núm 89, 14/04/1998

siguin conegudes per les parts, es reflecteixin de manera transparent, amb claredat, concreció i senzillesa en la redacció, sense que es remeti a altres textos o documents que no es reflecteixin expressament en el contracte. La redacció d'una clàusula general de contractació ha de ser accessible i llegible per al consumidor, no complint aquest requisit si la lletra estipulada per aquest tipus de clàusula és inferior a 2,5 mil·límetres o es dificulta la seva lectura.

Es considera clàusula abusiva quan aquesta s'incorpora en un contracte en contra de les exigències de la bona fe i causa un detriment del consumidor i un desequilibri important i injustificat de les obligacions establertes per a les parts, com s'ha esmentat anteriorment. Aquesta condició d'abusiva té un àmbit propi en la relació amb els consumidors, que no vol dir que no es consideri abusiva quan es tracta de parts professionals, però en aquest cas quedarà subjecte a les normes generals de nul·litat contractual. Pel que, només quan la part afectada sigui un usuari o consumidor, és quan podrà intervenir el Reial Decret Legislatiu 1/2007, de 16 de novembre, pel que s'aprova el text refós de la Llei General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris. Aquesta llei defineix el que es considera per normativa el concepte de consumidor o usuari i ho fa de la següent manera: *"... son consumidoras o usuarios las personas físicas que actúen con un propósito ajeno a su actividad comercial, empresarial, oficio o profesión. Son también consumidoras a efectos de esta norma las personas jurídicas y las entidades sin personalidad jurídica que actúen sin ánimo de lucro en un ámbito ajeno a una actividad comercial o empresarial..."*

VIII. Control d'abusivitat

Per tal de poder controlar l'abusivitat introduïda als contractes que continguin clàusules generals, s'han implementat dos tipus diferents de control, el control de transparència i el control d'incorporació.

1. Control de transparència

Aquest control té un origen jurisprudencial, i no es troba regulat en cap normativa.

La creació d'aquest control es justifica en l'article 4.2 de la Directiva 93/13/CEE del Consejo, de 5 de abril de 1993, *sobre las cláusulas abusivas en los contratos celebrados*

*con consumidores*²⁸. Aquesta directiva fa referència a que l'apreciació del caràcter abusiu de les clàusules no es refereix a la definició de l'objecte principal del contracte, ni a l'adequació entre el preu i la retribució, i tampoc als serveis o bens que s'hagin de proporcionar com a contrapartida, argumentant que no cap control d'abusivitat relatiu al preu o a la contraprestació si no és transparent.

En aquest tipus de control, es busca afavorir la situació del consumidor i ajudar-la en cas d'injustícia.

De tal manera, que només es pot aplicar aquest tipus de control, quan es tracti de condicions que no són essencials per al contracte.

La sentència que defineix millor aquesta qüestió, és la Sentència del Tribunal Suprem 241/2013, de 9 de maig de 2013²⁹, a partir de la qual es va començar a crear un corrent doctrinal. Aquesta, en el fonament de dret onzè i dotze, distingeix el control d'incorporació del de transparència, dient que és aquell amb el que és indiferent si el contracte s'ha realitzat entre empresaris o professionals, que amb consumidors.

La Sala en l'apartat 210, estableix que els contractes amb consumidors i usuaris que utilitzin clàusules no negociades individualment, han de complir els requisits de concreció, claredat, senzillesa en la redacció per tal que l'usuari pugui comprendre directament el que està signant, accessibilitat i llegibilitat que permeti al consumidor el coneixement previ a la celebració del contracte sobre el seu contingut.

De tal manera, que l'objectiu de control del mètode de transparència és que en els elements essencials, poder determinar que la persona que s'està adherint al contracte va tenir oportunitat de conèixer tant la càrrega econòmica que suposava signar el pacte, és a dir, el sacrifici patrimonial realitzat a canvi de la prestació econòmica que es volgués obtenir, com la càrrega jurídica d'aquest, és a dir, que coneixia la seva posició jurídica tant en els pressupostos com en els elements típics que configuren el contracte, de tal manera que coneixia els riscos que implicava celebrar el contracte.

A l'apartat 211, el Tribunal Suprem continua dient: *“En este segundo examen, la transparencia documental de la cláusula, suficiente a efectos de incorporación a un*

---

²⁸ Directiva 93/12/CEE del Consejo, de 5 de abril de 1993, sobre las cláusulas abusivas en los contratos celebrados con consumidores, BOE, núm 95, 21/04/1993.

²⁹ Sentència del Tribunal Suprem 241/2013 (Sala de lo Civil, Secció Pleno), de 9 de maig de 2013 (recurs 485/2012)

contrato suscrito entre profesionales y empresarios, es insuficiente para impedir el examen de su contenido y, en concreto, para impedir que se analice si se trata de condiciones abusivas. Es preciso que la información suministrada permita al consumidor percibir que se trata de una cláusula que define el objeto principal del contrato, que incide o puede incidir en el contenido de su obligación de pago y tener un conocimiento real y razonablemente completo de cómo juega o puede jugar en la economía del contrato.”

Amb això, esmenten que el principi de transparència ha de garantir que el consumidor està en condicions d'obtenir, abans de la conclusió del contracte, la informació necessària per a poder prendre una decisió amb ple coneixement de causa.

De tal manera, que si el consumidor no va poder conèixer les condicions generals de la contractació que afectaven a la càrrega econòmica que suposava el contracte, així com la prestació econòmica que obtindria de la contrapart, es pot declarar la nul·litat de la condició general de la contractació. Així ho va resoldre el Jutjat de Primera Instància número 1 de Sant Feliu de Llobregat, de la sentència 51/2018, de 9 de març, quan va declarar nul·la una targeta de crèdit VISA per no haver superat el control de transparència. En la sentència es resol el següent: “... *Debe declararse la nulidad de los contratos de las tarjetas de Crédito VISA objeto de auto, habida cuenta de la infracción por parte del Banco de los deberes de información y de la falta de transparencia pues hubo una falta absoluta de transparencia que impidió a los demandantes la posibilidad de comprender las consecuencias económicas del contrato”*

2. Control d'incorporació

Aquest tipus de control, s'implementa en els contractes d'adhesió amb condicions generals de la contractació, sent indiferent si les parts són professionals, com si són contra un consumidor, ja que utilitza unes tècniques que fan que el control es realitzi de manera objectiva, sense tenir en compte quines són les parts que formen el contracte.

La Sentència del Tribunal Suprem 314/2018, de 28 de maig de 2018³⁰, estableix el següent en referència a aquest tipus de control: “*El control de inclusión o de incorporación supone el cumplimiento por parte del predisponente*

---

³⁰ Sentència Tribunal Suprem 314/2022 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 28 de maig de 2018

*de una serie de requisitos para que las condiciones generales queden incorporadas al contrato. Mediante el control de incorporación se intenta comprobar que la adhesión se ha realizado con unas mínimas garantías de **cognoscibilidad** por parte del adherente de las cláusulas.* Amb això, el Tribunal Suprem el que preten es comprovar si el consumidor o el professional que es troba en la posició pasiva de contractació, tenia coneixement efectiu d'allò que estava signant.

La sentència del Tribunal Suprem esmentada anteriorment, la número 241/2013, va fer esment que per tal de comprovar que el consumidor tenia coneixement del contingut del contracte, era suficient amb què la part activa del contracte hagués posat a disposició del contractant l'oportunitat real de conèixer el contingut de les clàusules, independentment de si l'usuari les havia pogut entendre o no, ja que l'objectiu del control d'incorporació és que l'altre part les conegui, no que les compregui realment com en el control de transparència.

En conclusió, per tal d'aconseguir assolir el control d'incorporació, serà suficient amb què la part activa en el contracte faci constar una redacció concreta, clara i senzilla, que permeti la comprensió gramatical normal i que l'adherent hagi tingut l'oportunitat real de conèixer en el moment de la celebració del contracte.

Si una clàusula no supera aquest control d'incorporació, haurà de ser declarada nul·la per abusivitat, tal com estableix l'art. 8 de la Llei sobre Condicions Generals de Contractació.

Finalment, hem pogut comprovar que tots dos controls són diferents a l'hora de controlar que s'està realitzant una contractació de manera lícita.

La falta de superació del control d'incorporació implica la nul·litat relativa de la clàusula, la qual haurà de ser reinterpretada, reequilibrada o eliminada del contracte i, de manera excepcional, la nul·litat del contracte si afecta l'equilibri de les prestacions o els elements essencials d'aquest (consentiment, objecte, causa i forma). La falta de superació del control de transparència també determina la nul·litat de la clàusula, que comporta la nul·litat o ineficàcia del contracte si en el moment en què l'adherent va prestar el seu consentiment desconegués o no fos informat adequadament sobre aquests aspectes.

IX. Conclusions

A diferència d'altres països del nostre context, on el legislador ha intervingut establint percentatges o paràmetres específics per determinar quan una operació de crèdit adquireix caràcter usurari, a Espanya la regulació de la usura està contemplada en una llei que ha sobrepassat un segle de vigència. Aquesta normativa empra conceptes notablement indeterminats, com ara "interès notablement superior al normal dels diners" i "manifestament desproporcionat amb les circumstàncies del cas". Aquesta manca de precisió obliga els tribunals a dur a terme un exercici de ponderació, on, un cop establert l'índex de referència amb el qual s'ha de fer la comparació, cal tenir en compte múltiples factors.

Les sentències exposades sempre al·leguen la violació de l'article 1 de la Llei d'Usura, i majoritàriament exposen vulneració a l'interès establert en els contractes de targetes revolving. A més, l'existència d'una jurisprudència contradictòria entre les diverses Audiències Provincials sobre la determinació de l'interès normal del diner per a jutjar la naturalesa usurària d'una targeta de crèdit accentua la incertesa legal. Aquesta incertesa es veu incrementada per la manca de criteris específics que defineixin clarament els conceptes de "notablement superior al normal del diner". És per això, que la majoria de sentències analitzades en primera instància els usuaris que presenten demanda a les entitats financeres aconseguen que el Jutjat estimi i resolgui a favor seu, en canvi, en última instància quan arriben fins al Tribunal Suprem, es sol resoldre estimant el recurs presentat per l'entitat, aconseguint així contradir el que el Jutjat de Primera Instància i l'Audiència Provincial ha resolt. Per tant, es fa evident la necessitat d'establir un criteri genèric d'interès que proporcioni coherència i seguretat jurídica en aquest àmbit, amb l'objectiu d'assegurar la protecció dels drets dels consumidors i la integritat del sistema legal. Hauria d'haver-hi un criteri definit que estableixi a partir de quina comparació percentual es pot considerar un crèdit usurari.

Finalment, el que considero més important és que la sentència mai resol sobre la nul·litat basada en la manca de transparència en la contractació. De manera habitual qui realitza aquest tipus de contracte és un consumidor que en situació financera o de necessitat normal no acceptaria un contracte amb les característiques d'un "revolving". La majoria d'usuaris en cas d'haver sabut la despesa final que suposa l'interès elevat del

crèdit o en cas de saber que es pot convertir en un deutor perpetu, mai hauria contractat aquesta modalitat de crèdit. És per això, que hauria d'haver-hi un control sobre aquest tipus de contractes de crèdit, en els quals la part dèbil del contracte, com és l'usuari hauria d'estar més protegida, i és per això, que el més convenient és que el control fos d'ofici i no a instància de part.

X. Bibliografia:

Ley 23 de julio de 1908 sobre la nulidad de los contratos de prestamos usurarios, BOE, núm 206, 24/07/1908.

Real Decreto de 24 de julio de 1889 por el que se publica el Código Civil, BOE, núm 206, 25/07/1889.

Estatut del Sistema Europeu de Bancs Centrals i del Banc Central Europeu, BCE - https://www.ecb.europa.eu/ecb/pdf/orga/escbstatutes_es.pdf

Directiva 93/12/CEE del Consejo, de 5 de abril de 1993, sobre las cláusulas abusivas en los contratos celebrados con consumidores, BOE, núm 95, 21/04/1993.

Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias, BOE, núm 287, 30/11/2007.

Ley 7/1998, de 13 de abril, sobre condiciones generales de la contratación, BOE núm 89, 14/04/1998

Sentència del Tribunal Suprem 406/2012 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 18 de juny de 2012 (recurs 46/2010)

Sentència del Tribunal Suprem 628/2015 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 25 de novembre de 2015 (recurs 2341/2023).

Sentència del Tribunal Suprem 241/2013 (Sala de lo Civil, Secció Pleno), de 9 de maig de 2013 (recurs 485/2012)

Sentència del Tribunal Suprem 149/2020 (Sala de lo Civil, Secció Pleno), de 4 de març de 2020 (recurs 4813/2019).

Sentència del Tribunal Suprem 367/2022 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 4 de maig de 2022 (recurs 812/2019).

Sentència Tribunal Suprem 314/2022 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 28 de maig de 2018

Sentència del Tribunal Suprem 237/2024 (Sala de lo Civil, Secció 1a), de 22 de febrer de 2024 (recurs 7664/2021).

Sentència del Tribunal Suprem 258/2023 (Sala de lo Civil Secció 991), de 15 de febrer de 2023 (recurs 5790/2019).

De nuevo sobre los préstamos al consumo y la Ley de Usura - Abogacía Española. (s.f.). Abogacía Española. <https://www.abogacia.es/publicaciones/blogs/blog-de-derecho-de-los-los-consumidores/de-nuevo-sobre-los-prestamos-al-consumo-y-la-ley-de-usura/>

(s.f.). Economist & Jurist | Diario líder en información jurídica. <https://www.economistjurist.es/wp-content/uploads/sites/2/2022/03/TARJETAS-REVOLVING JURISPRUDENCIA 2021 PSR def.pdf>

Tarjetas revolving - Cliente Bancario, Banco de España. (s.f.). Inicio - Cliente Bancario, Banco de España. https://clientebancario.bde.es/pcb/es/Tarjetas_revolving-d650ab9ce0ad361.html

Tipos de interés - Cliente Bancario, Banco de España. (s.f.). Inicio - Cliente Bancario, Banco de España. <https://clientebancario.bde.es/pcb/es/menu-horizontal/productosservici/relacionados/tiposinteres/>

Què és una targeta de crèdit “revolving”?(s.f.). Agència Catalana del Consum. <https://consum.gencat.cat/ca/detalls/noticia/campanya-targetes-revolving>

(s.f). Banco de España. (2024). Tipos de interés. <https://www.bde.es/webbe/es/estadisticas/compartido/datos/pdf/a1904.pdf>

El control de transparencia en los contratos de crédito revolving - Abogacía Española. (s.f.). Abogacía Española. <https://www.abogacia.es/publicaciones/blogs/blog-de-derecho-de-los-los-consumidores/el-control-de-transparencia-en-los-contratos-de-credito-revolving/>